

Inleiding:

Het lijkt een cliché te vermelden dat EXPECT gevestigd is in de bonte wereld van het hoger onderwijs in Leeuwarden. En je zou dat “bonte” ook nog kunnen uitleggen als een “ieder-voor-zich”-cultuur. Maar die bonte diversiteit in de bescheiden plaats Leeuwarden is echter om van te genieten en trots op te zijn. En dat gevoel leeft bij velen, medewerkers van onderwijsinstellingen, zeker ook bij de studenten zelf. Tegelijkertijd is er echter ook een uitdaging mee gegeven. Onze wereld is inderdaad divers en de weerspiegeling ervan vinden we in Leeuwarden. De uitdaging is in die veelkleurige context te waken voor afstandelijkheid en kille zakelijkheid. Een hogeschool is veel meer dan een plek waar je een diploma kunt binnenhalen om een hooggekwalificeerde professional te worden. Het is ook een leerplek van menselijkheid en een plaats waar gemeenschappen worden gevormd, soms voor korte tijd, maar vaak ook voor langere tijd. De vraag hoe te werken aan de kwaliteit van samenleven wordt breed gedeeld en er worden vele gesprekken over gevoerd en producten gemaakt waarmee de makers (studenten en medewerkers) dienstbaar willen zijn aan verhoging van de kwaliteit van leven. Dat is wat een hogeschool laat zien en wil zijn.

In die leefomgeving is ook EXPECT gevestigd en aanwezig. Molen de Eendragt – de naam is veelzeggend - is de plek waar we dagelijks te vinden zijn. In en vanuit de molen worden educatieve cursussen georganiseerd en persoonlijke gesprekken gevoerd van allerlei aard.

Netwerk

Expect is een dienst die aangeboden wordt vanuit de kerken in Leeuwarden, Friesland en geheel Nederland. Een aantal kerken uit Leeuwarden e.o. maken deel uit van de Stichting Studentenpastoraat Leeuwarden en blijven zo op de hoogte van wat er gaande is.

Bij een aantal kerkelijke organen is de studentenpastor betrokken.

Vanuit kerken in Fryslân wordt een financiële bijdrage geleverd. Ze worden daartoe benaderd met een verzoek met informatie over het werk dat in Leeuwarden plaatsvindt.

Met de PKN zijn structurele contacten. Naast subsidiëring is er ook contact i.v.m. het nieuwe beleid van de PKN, dat in november 2018 het projecten-model heeft aangenomen. Er worden samenwerkingscontracten afgesloten voor een periode van 5 jaar. Het eerste contract tussen PKN en de Stichting Studentenpastoraat Leeuwarden zal, indien overeenstemming wordt bereikt, ingaan in januari 2021 na het vertrek van de huidige studentenpastor. In het najaar van 2019 was er in Leeuwarden hierover een gesprek met PKN is Rachel Koopman

Met studentenpastores elders in het land waren er regelmatige contacten via het Landelijke Beraad Studentenpastores. Rein Veenboer is sinds 2016 het secretariaat. Naast korte bijeenkomsten met veel uitwisselingen waren er studiebijeenkomsten met gastsprekers.

Dagelijks zijn er contacten met de NHLStenden hogeschool. In eerste plaats spontaan in de wandelgangen, maar ook met docenten en ook is overleg met het College van Bestuur.

In juni nam studentenpastor Rein Veenboer deel aan de conferentie van het CEUC (Conference of European University Chaplains) in Neuendettelsau in de nabijheid van Neurenberg. De woensdag stond in het teken van een bezoek aan Neurenberg, de stad die bekend staat om de massa bijeenkomsten ("Reichparteitage") die er in het Nazi-tijdperk werden gehouden, maar daarna ook als plaats waar in 1945 de oorlogstribunalen werden gehouden. Tijdens de conferentie werd informeel uitgebreid gesproken over de wijze waarop iedereen bezig is met het werk als studentenpastor. Bij de lezingen werd ingegaan op het thema van de conferentie: "Truth in transformation". Zeer bijzonder was de aanwezigheid van de beroemde theoloog Jürgen Moltmann, die een lezing gaf over "The spirit of truth". Zijn woorden waren zeer actueel. Workshops werden verzorgd door een aantal deelnemers aan de conferentie. Rein Veenboer gaf een workshop over "Ubuntu, the spirit of togetherness".

Educatieve activiteiten

Expect heeft zich de afgelopen jaren geconcentreerd op studieactiviteiten binnen het verband van de hogeschool.

Aan het begin van het studiejaar werd een lezing gehouden door Govert Buijs, auteur van o.a. "Waarom werken we zo hard - op weg naar een **economie van vreugde**". De lezing werd georganiseerd door Geloven in Leeuwarden, Commissie Theologische Vorming en EXPECT. De plaats van samenkomst was molen De Eendragt op de campus van de NHL Stenden hogeschool. Kerk en samenleving onder één dak, met volle aandacht voor economische vragen, maar wel vooral vanuit een levensbeschouwelijk gezichtspunt.

In 2019 werd een **Ubuntu-cursus** gehouden, waaraan werd deelgenomen door studenten en enkele medewerkers aan de hogeschool. De NHLStenden hogeschool heeft een vestiging in Zuid-Afrika en toont zich geïnteresseerd in deze traditionele Afrikaanse, maar ook eigentijdse filosofie die nieuwe ontwikkelingen doormaakt sinds het einde van de Apartheid in het begin van jaren '90. Ubuntu is ook een uitdaging aan de westerse en eveneens aan de niet-westerse wereld waarin individuele waarden en prestaties en de concentratie op eigen belangen vooropgesteld worden. Ubuntu staat voor een doordening van het principe: "Ik ben omdat wij zijn" en die gedachte is zeker ook relevant in de bezinning op economie, educatie, sport, cultuur, eigen cultuur en identiteit in relatie tot de internationale of transnationale "global culture". De deelnemers aan de gesprekken bij deze cursus bleken deze relevantie ook te zien en te zoeken in de eigen leef- en werkomgeving.

Al lange tijd wordt de cursus **Misdaad en straf, mens en maatschappij** aangeboden. In 2019 was dat tweemaal het geval. Studenten kwamen van verschillende studierichtingen, vooral van Integrale Veiligheidskunde. Tijdens de cursus worden criminologische onderwerpen besproken met aandacht voor ethische en in het algemeen levensbeschouwelijk en mensbeschouwelijke kanten. Het is niet een lichtzinnig onderwerp, want de discussie komt tot uit op de vraag om te reageren op kwaad dat door mensen aan anderen wordt berokkend. Vergelding, verzoening, vergeving, ondersteuning, vergeving, resocialiseren? En hoe dan?

Het eiland **Bali en de Indonesische taal** waren ook in 2019 het aandachtspunten van een aantal bijeenkomsten. Een beperkt aantal studenten nam er aan deel. Ze hebben relaties met Indonesië. Sommigen waren enige tijd in Bali geweest of hadden plannen ernaar toe te gaan. (NHLStenden heeft een vestiging in Bali.) Het eiland Bali is ook een voorbeeld van een plaats waar allerlei aspecten van toerisme herkenbaar zijn, in negatieve en in positieve zin. En natuurlijk heeft Indonesië een historische band met Nederland die nog steeds voortduurt.

Een belangrijke ontwikkeling waren gesprekken over de inzet van de Stichting Studentenpastoraat Leeuwarden (Expect) om een nieuwe minor “**Ethisch leiderschap**” op te zetten. In eerste instantie werden oriënteringsgesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van een aantal studierichtingen, daarna met medewerkers die inzicht hebben in de aard en samenhang van het onderwijs aan de hogeschool. In mei werd op de minor markt contact gelegd met de studierichting HRM. In het najaar zijn gesprekken goed op gang gekomen en is gewerkt aan een opzet van een minor die als alle plannen doorgaan in 2021 van start zal gaan.

Terugkijkend is vast te stellen dat de inzet van Expect goed aansluit bij wat er binnen de hogescholen gaande is. Er is een sterk besef van de relevantie van praktische ethiek. Grote woorden, principes, idealen zijn belangrijk en worden vanuit Expect ter sprake gebracht, duurzaamheid, zingeving, verantwoordelijkheid, menswaardigheid, gelijkwaardigheid, gerechtigheid en nog vele andere. Maar er is meer nodig dan een vrijblijvende abstracte bezinning. Binnen het hoger onderwijs wordt gezocht naar betekenis en de toepassing van deze grote woorden in de concrete en vaak harde wereld van de politiek, economie, technologie, sociaal werk, toerisme, etc. Ethiek is niet “soft”. Er is juist vaak moed voor nodige om ethische vragen aan de orde stellen op een werkplek of binnen organen waar het beleid wordt uitgezet. Maar deze wereld vraagt om ethische bezinning. Wie daaraan voorbijgaat prijst zichzelf uit de markt.

De bijdrage van Expect aan het onderwijs aan de hogeschool is in ontwikkeling. NHLStenden hogeschool is door fusie en door onderwijsvernieuwingen ook in ontwikkeling. Uit de gehouden cursussen en uit gesprekken is gebleken dat de bijdrage van Expect welkom is. In de praktijk zijn veranderingen gaande waardoor ook van de kant van Expect aanpassingen nodig zijn. Voor studenten is de vraag ook of ze studiepunten kunnen verwerven door deelname aan de cursussen van Expect. Soms is dit niet meer mogelijk waar dat eerder juist gebruikelijk was. De ruimtes waarin studiepunten verworven kunnen worden zijn veranderd. Maar daarentegen openen zich weer nieuwe mogelijkheden zoals het leveren van een substantiële bijdrage in de vorm van de minor “Ethisch leiderschap” en er zijn nog andere mogelijkheden bijv. in de projectsgewijze werkvormen binnen de hogeschool. In 2019 is Expect meer dan tevoren in contact gekomen met medewerkers en docenten om met hen te overleggen hoe Expect een plek kan innemen in het onderwijs aan de hogeschool

Rouw- en verlies

Expect heeft al jaren een aanbod gedaan van groepen van rouw- en verlies. Dat was ook in 2019 het geval. Ook toen waren er bijeenkomsten van een aantal studenten en deze keer ook met een docent als deelnemer. Daarnaast waren er ook individuele gesprekken. Telkens weer blijkt tijdens gesprekken hoe ingrijpend het verlies is van iemand met wie je intens verbonden bent. Voor een aantal studenten geldt dat ze nog maar relatief kort helemaal op eigen benen staan en niet meer thuis wonen. Het is indrukwekkend wat mensen voor elkaar betekenen. Het verlies raakt je hard en zet je bestaan op zijn kop. Ook je bestaan als student. Niet vreemd dat de studie eronder lijdt. Soms

levert dit weer opnieuw emoties op. Het bleek niet altijd mogelijk om groepen te vormen. De belangstelling voor een groep was niet altijd voldoende en het bleek ook vaak moeilijk een gemeenschappelijk tijdstip te vinden. Dit heeft ook te maken met de woonplaats van studenten. Verschillende studenten zijn wekelijks slechts enkele dagdelen in Leeuwarden.

Slot

Studentenpastoraat is in contextueel opzicht buitenkerkelijk. Ook de deelnemende studenten zijn niet meestal niet van kerkelijke huize. Expect zoekt geen vorm van aanwezigheid op de campus in de vorm van een kapel of een liturgische viering, hoewel dat niet vreemd zou zijn. Ook richten we ons in de context van het onderwijs natuurlijk niet specifiek op gelovige studenten. Maar de werkwijze zoals in dit verslag in grote lijnen beschreven is, verbindt de kerk wel met allerlei studenten en medewerkers. Die verbinding komt tot stand als gevolg van een gedeelde zorg voor het goede leven, zowel in het kleine verband van individu, familie, vrienden en lokale gemeenschappen als in het grote verband van onze wereld waarin grote omwentelingen plaatsvinden.